

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะ และความโดดเด่นของวิถีสมนไพร ในจังหวัดที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวคิดสำคัญในการสร้างการท่องเที่ยวแบบวิถีสมนไพรของจังหวัด เชียงรายในเชิงการแข่งขันให้เป็นที่รู้จัก 2) เพื่อศึกษารูปแบบ เส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพด้วยวิถีสมนไพรในจังหวัดเชียงรายที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อน บ้าน 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยวิถีสมนไพรที่ตรงกับ แนวโน้มความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีสมนไพรในจังหวัดเชียงราย สำหรับ นักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรไทย (MCLT) ประชากรที่ใช้ศึกษาประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) ภาคการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีสมนไพรในจังหวัดเชียงราย และ 2) นักท่องเที่ยวในกลุ่ม ประเทศ MCLT เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วม และสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิง อนุมาน และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

สมนไพรที่มีความโดดเด่นที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวคิดสำคัญในการสร้างการท่องเที่ยวแบบ วิถีสมนไพรของจังหวัดเชียงราย พบว่า มีสมนไพรในแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวแบบ วิถีสมนไพรของจังหวัดเชียงราย ที่มีความโดดเด่นมากที่สุดเป็น 4 ลำดับแรกที่พบในพื้นที่แหล่ง ท่องเที่ยว คือ 1) ขมิ้นชัน 2) ชาอัสสัม 3) น้ำผึ้ง และ 4) ว่านสาวหลง

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีสมนไพรมี 2 รูปแบบ คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีส มนไพรเพื่อการมีสุขภาพที่ดี (Wellness Tourism) และ 2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีสมนไพรเพื่อ การรักษาโรคและการแพทย์แผนไทย (Medical Tourism) สำหรับเส้นทางและกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีสมนไพรแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีส มนไพรโดยเฉพาะ 2) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีสมนไพรจังหวัดเชียงรายที่เชื่อมโยงแหล่ง ท่องเที่ยวอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง 3) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีสมนไพรจังหวัดเชียงรายที่ เชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน (MCLT) และ 4) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีสมนไพรสำหรับ นักท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สูงอายุ

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยวิถีสมนไพรที่ตรงกับแนวโน้ม ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเส้นทางท่องเที่ยว 2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกทางการท่องเที่ยว 4) ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพร 5) ด้านช่องทางการสื่อสาร 6) ด้านสื่อประชาสัมพันธ์ 7) ด้านการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และ 8) ด้านช่องทางการตลาด

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีสมุนไพรในจังหวัดเชียงราย สำหรับนักท่องเที่ยวในกลุ่ม MCLT แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) แนวทางการพัฒนาในมิติของพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยวนาร่อง 5 พื้นที่ และ 2) แนวทางการพัฒนาในลักษณะภาพรวมของจังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว 2) ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว 4) ด้านการตลาด 5) ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยว และ 6) ด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research are 1) to study characteristics and outstanding features of herbal treatment in Chiang Rai which can be applicable to develop and promote herbal medicine-based tourism; 2) to study current patterns, routes, and activities for herbal medicine-based tourism in Chiang Rai and neighboring countries; 3) to provide recommendations for promoting and developing herbal medicine-based tourism that responds to the demands of domestic and foreign tourists; 4) to provide recommendations for developing herbal medicine-based tourism in Chiang Rai for tourists from Myanmar, China, Laos, and Thailand (MCLT). Population of the study are 1) stakeholders in herbal medicine-based tourism in Chiang Rai and 2) tourists from MCLT countries. Tools for data collection were questionnaire, interviews, participant observation and focus-group interviews. The study applied descriptive and inferential statistical analysis for quantitative data. It employed content analysis for qualitative data.

The study finds four significant herbs that can be developed as main categories for herbal medicine-based tourism in Chiang Rai. The outstanding herbs are 1) turmeric (*Curcuma longa* L.), 2) Assam tea (*Camellia sinensis* var. *Assamica*), 3) honey, and 4) Wan Sao Long (*Amomum biflorum* Jack).

There are two main patterns for herbal medicine-based tourism: 1) herbal medicine-based tourism for wellness, and 2) herbal medicine-based tourism for Thai traditional medical treatment. Routes and activities related to herbal medicine-based tourism can be divided into four categories: 1) specific herbal medicine-base tourism route; 2) herbal medicine-based tourism route in Chiang Rai which link to nearby tourist attractions; 3) herbal medicine-based tourism route in Chiang Rai which link to neighboring countries (MLCT); and 4) herbal medicine-based route for elderly tourists.

Recommendations to support and promote herbal medicine-based tourisms which responds to demands from Thai and foreign tourists comprise eight aspects: 1) tourism route 2) tourism activities 3) tourism facilities 4) herbal medicine products 5)

communication channel 6) public relations media 7) tourism product awareness, and 8) marketing channels.

Recommendations to develop herbal medicine-based tourism in Chiang Rai for tourists from MCLT countries are 1) to develop five communities as a model for tourism and 2) to improve general development for Chiang Rai province in six areas such as 2.1) tourist attractions, 2.2) tourism products, 2.3) tourism facilities, 2.4) marketing, 2.5) tourism networks, and 2.6) tour operators.